

He 2/2026 laiksi julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätalousvaliokunta 12.3.2026

Johtava asiantuntija Riikka Hietanen ja

Johtava asiantuntija Terhi Kauti

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Esityksen tausta ja tavoitteet

Esityksellä pannaan täytäntöön pääministeri Orpon hallitusohjelman hankintalakia koskevat kirjaukset.

Tehokkuus & säästöt

Kilpailua lisäämällä ja hankintojen suunnittelua parantamalla tavoitellaan merkittäviä kustannussäästöjä julkisissa hankinnoissa.

Sidosyksikkösääntely

Vähimmäisomistusvaatimus avaa kilpailulta suljettua palveluhankintaa markkinoille ja vahvistaa alueellista elinvoimaa.

Huoltovarmuus

Hankintayksiköille selkeä mahdollisuus sisällyttää turvallisuus- ja varautumisnäkökohdat hankintaprosessiin.

Vastuullisuus

Törkeä kirjanpitorikos ja eräät ympäristörikokset lisätään pakollisiksi poissulkemisperusteiksi. Harmaan talouden torjunta vahvistuu.

PK-yritykset

Hankintojen osakilpailuttaminen ja markkinakartoitus parantavat pienten ja keskisuurten yritysten osallistumisedellytyksiä.

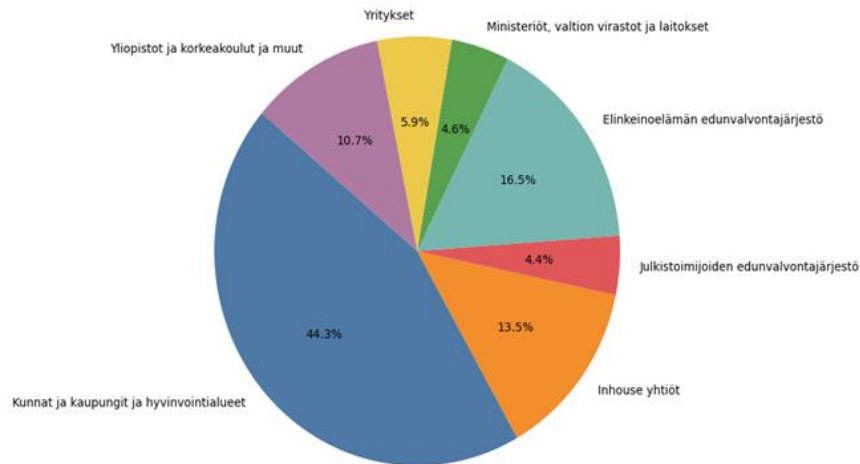
Valmistelu

Laajapohjainen TEM:n asettama työryhmä 1.3.–30.11.2024; laaja sidosryhmäkuuleminen ja lausuntokierros.

Työryhmän mietintö - saatu lausuntopalaute

- Poikkihallinnollisen työryhmän mietintö lausunnoilla 1/2025-3/2025.
- Noin 620 lausuntoa
- Lausuntoja on annettu maantieteellisesti, kokoluokan mukaan ja organisaatiotyypeittäin kattavasti
- Hallitusohjelman tavoitteita kustannussäästöistä julkisissa hankinnoissa sekä kilpailun lisäämisestä kannatettiin.
- Eriävät näkemykset liittyivät **keinoihin**, joilla tavoitteisiin voitaisiin päästä.

Keskeiset muutokset 1/2

Hankintojen valmistelu

- Markkinakartoitus (65 §), hankintojen jakaminen osiin ja valittaminen (75 §, 146 §), hankinnan keskeyttäminen (125 §)

Huoltovarmuus, turvallisuus ja elintarvikehankinnat

- Hankintayksiköllä nimenomainen oikeus asettaa turvallisuus- ja varautumisehtoja sekä tarjoajalle että hankinnan kohteelle. (2 §, 71 § ja 81 §)
- Sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskeva vaatimus 15 §

Keskeiset muutokset 2/2

Hankintojen vastuullisuus ja harmaan talouden torjunta (2 §, 80 §)

SOTE- palvelut (12 – luvun kumoaminen)

- Asiakkaan hoitosuhteen jatkuvuuden turvaava suoramahdollisuus säilyy (100 §).

KKV:n valvonta kansalliset rakennusurakat

Hankintojen ilmoittaminen

- Jälki-ilmoittamista koskeva velvoite.
- Hankintailmoitus voidaan julkaista samanaikaisesti useammalla kielellä (kansalliset hankinnat).

A photograph of an office environment with three people. One man stands on the left, another sits in the center, and a third sits on the right. The image has a blue tint and the text 'Keskeiset muutokset' is overlaid in the center.

Keskeiset muutokset

Yleistä

- **Lain luonne:** Hankintalaki on *menettelytapalaki*. Hankinnan kohdetta ohjaavat erityislait ja viranomaismääräykset
- Hallitusohjelman mukainen elintarviketurvallisuus ja huoltovarmuus huomioidaan erityisesti lain perusteluissa.
- Informaatio-ohjaus ja sopimusehdot (esim. hintamekanismit kriisitilanteissa) ovat ensisijaisia keinoja suhteessa lainsäädännön muuttamiseen.

Kilpailun lisääminen ja hankintojen valmistelu 1/2

Kannuste toimenpiteisiin kilpailun lisäämiseksi

- Markkinakartoitus, hankintojen jakaminen osiin sekä hankintamenettelyn keskeyttäminen yhden tarjouksen tilanteessa avoimessa menettelyssä ja kilpailun uusiminen nivoutuvat kokonaisuudeksi.
- Markkinakartoituksella voidaan välttää valitus siitä, että EU-hankintaa ei ole jaettu osiin, sekä velvoite keskeyttää hankinta ja järjestää uusi kilpailutus yhden tarjouksen tilanteissa.

65 § Markkinakartoitus

- Hankintayksiköitä kannustetaan aktiiviseen vuoropuheluun markkinoiden kanssa ennen kilpailutusta.
- Markkinakartoituksen toteutustapaa ei säännellä.
- **Velvollisuus yli 10 M€ hankinnoissa:** hankintayksikön on tehtävä markkinakartoitus tai arvioitava eri toteutusvaihtoehdot osana suunnittelua.

Kilpailun lisääminen ja hankintojen valmistelu 2/2

125 § Hankintojen keskeyttäminen

- Jos EU-kynnysarvon ylittävässä avoimessa menettelyssä saadaan vain yksi hyväksyttävä tarjous, hankintamenettely on keskeytettävä ja kilpailutus järjestettävä uudelleen – ellei markkinakartoitusta ole tehty tai muuta erityisen painavaa syytä ole (esim. hankinnan innovatiivisuus).

75 § Hankintojen jakaminen osiin

- EU-kynnysarvon ylittävät hankinnat on lähtökohtaisesti jaettava osiin.
- Poikkeaminen edellyttää yksityiskohtaisia perusteluja, päätöksestä voi valittaa markkinaoikeuteen (146 §).
- Hyöty: PK-yritysten mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin paranevat merkittävästi.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Hankintalain tavoitteet (2 §)

Keskeiset tavoitteet ja ohjauskeinot

- **Kustannustehokkuus ja laatu:** Hankintayksiköiden on järjestettävä toimintansa mahdollisimman kustannustehokkaasti ja laadukkaasti (ympäristö- ja sosiaaliset näkökohdat huomioiden).

Vastuullisuus ja eläinten hyvinvointi –viittaus 71 §:n mahdollisuuksiin

- **Turvallisuus ja huoltovarmuus:** Edistetään näiden vaatimusten sisällyttämistä hankintoihin EU-direktiivien sallimissa rajoissa.

Hankinnan kohteen määrittely ja laatuvaatimukset (71 §) 1/2

Turvallisuus ja varautuminen (uusi 4 momentti)

- Logistiikkaketjun haavoittuvuuksiin ja saatavuuteen varautuminen.
Nimenomainen oikeus asettaa turvallisuutta ja varautumista koskevia ehtoja sekä tarjoajalle että kohteelle.
- Mahdollistaa sellaisten tarjousten hylkäämisen, joihin liittyy turvallisuusuhkia (esim. kolmansista maista peräisin olevat laitteet).
- Tavoitteena häiriötön käyttö ja toimivuus koko sopimuskauden ajan.
Elintarvikehuollon jatkuvuuden turvaaminen häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa

Hankinnan kohteen määrittely ja laatuvaatimukset (71 §) 2/2

Laatu- ja vastuullisuuskriteerit elintarvikkeissa:

- **Puuttuminen epäreiluun kilpailuun:** Voidaan huomioida tilanteet, joissa EU:n ulkopuolinen tuote on tuotettu selvästi EU:n minimitasoa heikommissa olosuhteissa (esim. eläinsuojelu, ympäristönormit tai työehdot).
- **Vähimmäisvaatimukset:** Voidaan asettaa tiukempia kriteereitä kuin EU:n minimitaso. kuten vaatimuksia alkutuotannolle (eläinten terveys ja hyvinvointi).
- **Tuotantoprosessi:** Esikäsittely, säilyvyys, prosessikestävyys ja tasalaatuisuus.
- **Syrjimättömät kriteerit:** Tuoreus, jäljitettävyys, alkuperätieto ja ravitsemussuositukset.

A blue-tinted photograph of an office interior. In the center, a man with a beard and glasses sits in a black office chair, gesturing with his hands while talking. To his right, another person is seated, seen from the back, wearing a pink shirt and glasses. In the background, a third person stands near a desk. The office has large windows with blinds, a potted plant on the left, and various office supplies on desks. The overall atmosphere is professional and collaborative.

Sidosyksikköjen 10 %: vähimmäisomistussuosus- vaatimus

Sidosyksikkösääntely - hallitusohjelma

- ”Rajoitetaan hankintayksiköiden mahdollisuuksia kiertää hankintalakia sidosyksiköiden avulla.”
- ”Sidosyksikön omistukselle asetetaan yleisen edun huomioon ottava vähimmäisomistusprosentti 10 %”.
- ”Lainsäädäntö kirjoitetaan tavalla, joka mahdollistaa jatkossakin kuntien ja hyvinvointialueiden tehtävien järjestämisen yhtiömuodossa silloin, kun se ei vääristä kilpailua, sekä tavalla, joka turvaa huoltovarmuuden, potilasturvallisuuden, kielelliset oikeudet tai muun vastaavan painavan julkisen intressin.”

Sidosyksiköiden vähimmäisomistusosuus 10%

Ehdotettu muutos

- Sidosyksikköhankinnan edellytyksenä vähintään 10 %:n omistusosuus sidosyksikköyhtiöstä.
- Koskee ainoastaan osakeyhtiömuotoisia sidosyksiköitä.
- Muut sidosyksikköedellytykset (määräysvalta, ulosmyynti) pysyvät ennallaan.
- Vähimmäisomistusvaatimus ulottuu myös sidosyksikön tytär- ja sisaryhtiöihin.

Poikkeukset

- Vaatimus ei koske sidosyksiköitä, jotka tuottavat lakisääteistä palvelua ja joiden vuotuinen liikevaihto jää alle 1 M€.
- Jätevesihuoltolaitokset rajataan vaatimuksen ulkopuolelle (vesihuoltolaki 4 f §).
- Kunnallinen jätehuolto rajataan poikkeussäännöksellä ulkopuolelle (jätelaki II).

10 %:n soveltamisen ajankohta, yleinen

- Voimaan 1.7.2027.
- Nykyiset sopimukset on irtisanottava 30.6.2027 mennessä, jos vähimmäisomistusosuus ei täyty.
- Uusia yhden vuoden pituisia sopimuksia voidaan tehdä 30.9.2026 saakka palveluiden jatkuvuuden turvaamiseksi.

10 %:n soveltamisen ajankohta, SOTE

Pidempi siirtymäaika terveystalveissa:

- Erikoissairaanhoido, suunterveydenhuolto, päivystys, kuvantaminen, laboratorio, erikoiskirurgia ja niihin liittyvät ICT-järjestelmät.
- Siirtymäaika 1.10.2029 saakka.
- Ei sovelleta tukipalveluihin (siivous, ruokahuolto, yleinen IT).

10 %:n soveltamisen ajankohta: Sopimuskohtainen poikkeaminen

Sopimuksen jatkaminen 30.6.2030 saakka.

- Jos sopimuksen ennenaikaisesta päättämisestä aiheutuu kohtuuttomia seurauksia tai merkittäviä riskejä, voi sopimusta jatkaa 30.6.2030 saakka.
- Koskee erityisesti kriittisiä tietojärjestelmiä (ml. potilastietojärjestelmät) ja kyberturvallisuuskriittisiä sopimuksia – toimialasta riippumatta.
- **Ilmoitus Valtiokonttorille viimeistään 30.9.2026.**

Kiitos!

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet